

Klimaatagenda 2022-2026

D66
amsterdam

Voorwoord

We zitten in de grootste crisis ooit. Een crisis die zo allesomvattend is dat het aan de basis ligt van alle andere problemen en zorgen in de stad. Dit is het moment om nog in te grijpen. Wij kunnen de klimaatcrisis nu nog afwentelen: dit is de *deciding decade*. Het is kiezen voor onze kinderen. Het is kiezen voor de toekomst van de stad. Het is kiezen vóór een gezond klimaat.

Klimaatwetenschappers hebben een duidelijke boodschap: we moeten onze CO2-uitstoot drastisch verminderen. D66 heeft de ambitie om de CO2-uitstoot te reduceren met 60% in 2030 ten opzichte van 1990. We hebben daarom bovenop het verkiezingsprogramma deze klimaatagenda opgesteld met onze plannen om van Amsterdam een duurzame stad te maken en de CO2-reductie te versnellen. Zo moeten we onder andere huizen isoleren, de economie verduurzamen en de stad vergroenen.

Isoleren is hét sleutelwoord voor het verminderen van ons energieverbruik. Bovendien levert het flinke financiële besparingen op. Ook moet geen dak onbenut blijven. Met onder andere een GroeneDaken-fonds wil D66 het groene gebruik van daken stimuleren. De honderd grootste daken van Amsterdam zijn goed voor 15% van het totale potentieel aan Amsterdamse zonne-energie! Wel moet de energietransitie gebeuren op een zorgvuldige manier en mét betrokkenheid van bewoners. We moeten de urgentie voor de klimaatplannen duidelijk uitdragen en het draagvlak onder Amsterdammers verdienen.

We realiseren ons ook dat klimaatverandering zich niets aantrekt van landsgrenzen. Daarom moeten we niet alleen kijken naar wat we uitstoten in onze eigen omgeving, maar ook hoe de uitstoot en vervuiling in onze consumptieketens invloed hebben op onze planeet en het klimaat. We zetten vol in op een duurzame en circulaire economie.

De klimaatcrisis aanpakken kan niet wachten, het is *do or die*. Met de 130 acties in deze agenda wil D66 toe naar een duurzaam, circulair en klimaatbestendig Amsterdam. Om de ambities te halen moeten we alles uit de kast trekken, door te isoleren, transitie naar een circulaire economie aan te slingeren én iedereen (financieel) in de gelegenheid te stellen om een steentje te kunnen bijdragen.

Veel leesplezier,

Reinier van Dantzig
Lijsttrekker D66 Amsterdam

Inhoudsopgave

Inleiding.....	4
Participatie	7
Duurzame en circulaire economie	9
Gebouwde omgeving.....	22
Duurzame opwekking.....	30
Voedsel en biodiversiteit	33
Duurzame mobiliteit	36
Klimaatbestendigheid.....	40
Duurzame keuzes stimuleren.....	46

Deze klimaatagenda is tot stand gekomen onder redactie en met medewerking van:

Sunny Coopman (penvoerder)
Bart Vink
Demis Iossifidis
Melanie van der Horst

Met dank aan:

D66 Amsterdam kennisgroep duurzaamheid
SPATwater

Inleiding

Inleiding

D66 streeft naar een duurzame en harmonieuze samenleving waarin huidige en toekomstige generaties in vrijheid kunnen leven. Dat toekomstbeeld is in gevaar: door het uitstoten van broeikasgassen, overexploitatie van de natuur en de huidige manier van produceren en consumeren, verandert het klimaat en gaat de biodiversiteit in hoog tempo achteruit. Dit heeft een gigantische impact op al het leven op onze planeet. De toekomst van Amsterdam en *al* haar inwoners staat op het spel. Hitterecords worden de laatste jaren keer op keer verbroken, terwijl we steeds vaker te maken krijgen met hevige buien.

Wetenschappers hebben een duidelijke boodschap: we moeten nu handelen om de wereld en de stad Amsterdam voor onszelf en onze kinderen bewoonbaar te houden. Het aankomende decennium is allesbepalend om klimaatverandering tegen te gaan, voordat het definitief te laat is. Daarom is ambitieus en daadkrachtig klimaatbeleid voor D66 een absolute hoofdprioriteit. Natuurlijk moet klimaatbeleid de leefbaarheid van de stad en gezondheid van bewoners niet onaanvaardbaar aantasten. Dit betekent bijvoorbeeld dat we wel zonnepanelen en windturbines willen aanleggen en opstellen, maar alleen mits die aan deze voorwaarde voldoen.

De klimaatcrisis aanpakken is een randvoorwaarde om andere ambities op het gebied van wonen, werken en recreëren te kunnen verwezenlijken. Amsterdam, met haar durf, creatieve talent en handelsgeest, kan het aanpakken van de klimaatcrisis gebruiken om nieuwe banen te creëren, in een groene economie die brede welvaart genereert voor iedereen. Op deze manier leveren we een bijdrage aan het realiseren van de duurzame ontwikkelingsdoelen (SDG's); wereldwijde doelen voor duurzaamheid en rechtvaardigheid waaraan Nederland zich heeft gecommitteerd.

D66 wil dat de gemeente het voortouw neemt in een groot deel van het klimaatbeleid. Dat de gemeente de duurzame keuze stimuleert en de vervuilende keuze ontmoedigt, bijvoorbeeld door het isoleren van woningen aan te jagen, laadpalen te realiseren, daken beschikbaar te stellen voor groen en afval te behandelen als grondstof. Daarnaast wil D66 dat de gemeente met haar eigen inkoopbeleid, investeringen en samenwerkingsverbanden een bijdrage levert aan een duurzame economie.

D66 wil daarnaast, parallel aan het terugdringen van klimaatverandering, Amsterdam klimaatbestendig maken. Want de realiteit is dat, ondanks de inspanningen om klimaatverandering tegen te gaan, we nu al geconfronteerd worden met de effecten ervan. De buien die in 2021 in Zuid-Limburg zware schade aanrichtten, zouden dat ook in onze hoofdstad kunnen doen¹. Omdat veel noodstroomvoorzieningen in kelders zijn opgeslagen en de stad weinig plekken heeft waar overtollig water kan worden opgevangen, is er werk aan de winkel.

D66 wil dat bewoners en ondernemers veilig zijn in onze stad en dat zoveel mogelijk mensen profiteren van de voordelen van verduurzaming. Klimaatbeleid moet rechtvaardig en navolgbaar zijn voor alle inwoners. Op die manier blijft Amsterdam een veilige thuishaven voor huidige en nieuwe generaties én kunnen we genieten van een groene, toekomstbestendige stad.

¹ <https://www.parool.nl/amsterdam/dit-soort-extremen-kan-de-stad-niet-aan-amsterdam-bereidt-zich-al-langer-voor-op-wateroverlast~b3ead7e5/>

Van denken naar doen

Helaas zijn we in Nederland nog slecht op weg met het halen van de gestelde CO₂-reductiedoelstelling. Volgens de laatste prognoses stevenen we niet af op ons huidige doel van 55% reductie in 2030, maar komen we slechts op 37% uit. De wil is er, maar deze prognoses laten zien dat het nu tijd is om daadkracht te tonen. In het landelijke regeerakkoord is de CO₂-reductiedoelstelling verhoogd naar wettelijk 55% en een streven van 60% in 2030. Bij deze ambitie hoort een niet eerder vertoonde inspanning. Die leveren we als D66.

Er is een lange lijst te maken van de vele doelen, ambities en goede ideeën die de afgelopen jaren vanuit de gemeente opgesteld zijn. Nu is het tijd om ook echt actie te ondernemen en gebruik te maken van de energie en urgentie die gedeeld wordt door ouderen, jongeren, studenten, gepensioneerden, huiseigenaren, huurders, ondernemers, werknemers en tal van (maatschappelijke) organisaties in onze stad. Niet meer denken, maar doen.

Amsterdam, met haar durf, creatieve talent en handelsgeest, kan het aanpakken van de klimaatcrisis gebruiken om nieuwe banen te creëren, in een groene economie die brede welvaart genereert voor iedereen.

Participatie

Participatie: we doen het samen met Amsterdammers

Om de klimaatdoelen te realiseren is er een brede, maatschappelijke verandering nodig van onze economie en ons dagelijks leven. Het is begrijpelijk dat dit soort grote en snelle veranderingen (soms) zorgen creëren bij bewoners en bedrijven. Die zorgen worden weggenomen als Amsterdammers voelen dat we dit samen doen. Dat wij luisteren en samen naar oplossingen zoeken die voor iedereen waarde hebben.

In het huidige duurzaamheidsbeleid heeft langdurige en structurele betrokkenheid van Amsterdammers nog geen plek. Te vaak worden bewoners nog incidenteel betrokken, in eenmalige participatie-acties rondom een specifiek plan. Maar op die manier bewoners betrekken is niet toekomstbestendig. We willen de komende vier jaar werken aan een gelijkwaardige, structurele betrokkenheid van bewoners en bedrijven bij verduurzaming en de energietransitie:

- D66 zet nadrukkelijk in op het betrekken van doelgroepen die we structureel te weinig bereiken. Te vaak zien we dat vooral ouderen en theoretisch opgeleiden afkomen op bewonersavonden en inspraakmomenten. We gaan actief werven onder jongeren en mensen met een andere sociaal-economische positie dan die we nu vaak terugzien. Dit is cruciaal voor meer betrokkenheid onder een brede groep Amsterdammers.
- D66 is blij met het mini-burgerberaad, waarbij 100 bewoners van Amsterdam de gemeente mochten adviseren welke extra maatregelen kunnen worden genomen om de klimaatdoelen te halen. We gaan dit verder uitwerken en kijken hoe we bewoners doorlopend kunnen betrekken.
- Initiatieven van bewoners zelf kenmerken zich vaak door veel energie en enthousiasme om aan de slag te gaan. Soms groot, zoals een isolatieactie, soms klein, zoals een wormenhotel. D66 wil dat de gemeente maximaal steun biedt aan initiatieven van onderop, hoe groot of klein ook.

Duurzame en
circulaire
economie

Duurzame en circulaire economie

Het aanpakken van klimaatverandering is niet alleen bittere noodzaak, maar ook een kans voor onze economie. Omschakelen naar een duurzame economie betekent voor D66 ook dat wie vervuult, meer gaat betalen dan wie dat niet doet. Dat groene keuzes toegankelijker en goedkoper worden. En dat de gemeente investeert in vergroening en duurzame innovaties, ook als dit voor de markt nog spannend is.

D66 wil dat Amsterdam de komende jaren blijft investeren in duurzaamheid, en dat de stad een aanjagende rol heeft om de energietransitie te versnellen. Dat doen we door te zorgen voor voldoende investeringen, ruimte en talent. Zo betrekken we bewoners, bedrijven en onderwijsinstellingen bij de energietransitie door ze ruimte te geven om te experimenteren met nieuwe samenwerkingsvormen en innovaties. Ook gaat de gemeente wat D66 betreft zelf meer circulair inkopen, want zo stimuleren we bedrijven om circulair te produceren. Daarnaast moet de schaarse stikstofruimte ingezet worden voor bedrijven en projecten die bijdragen aan duurzaamheidsdoelstellingen. Wel moeten we rekening houden met een belangrijke voorwaarde voor verduurzaming van onze stad en haar economie: de verzwaring van het elektriciteitsnet. De congestie waar we nu mee te maken hebben moet zo snel mogelijk worden opgelost.

Wat we gaan doen:

- D66 wil dat de gemeente, in lijn met het nationale regeerakkoord, maatwerkafspraken maakt met de 10 tot 20 grootste uitstoters van de stad om de uitstoot van broeikasgassen omlaag te brengen.
- We geven meer ruimte aan experimenten met nieuwe energievormen en circulaire innovaties.
- We streven ernaar als gemeente in 2030 100% circulair in te kopen.
- De gemeente gaat duurzaamheidseisen stellen bij de vestiging van nieuwe bedrijven, naar voorbeeld van de Amsterdamse haven waar alleen bedrijven die bijdragen aan circulariteit of de energietransitie (of die havengebonden en niet-fossiel zijn) zich nog kunnen vestigen.
- De haven gaat alleen bedrijven vestigen die ketenverantwoordelijkheid serieus nemen en hierin zichtbaar stappen zetten, denk hierbij aan bijvoorbeeld soja en cacao.

Publiek-private partnerschappen

Samenwerken met het bedrijfsleven is cruciaal om de omschakeling naar een duurzame en circulaire economie te realiseren. En juist Amsterdam leent hier zich goed voor. Zo heeft onze stad een grote creatieve industrie die veel kansen biedt om circulaire producten en diensten te bedenken, te ontwikkelen en aan de man te brengen. En ook de financiële en *tech* sector kunnen veel betekenen. Maar dan is er wel daadkracht nodig vanuit de gemeente: veelbelovende oplossingen moeten direct worden opgeschaald.

We nemen de identiteit van de stad Amsterdam als uitgangspunt: belangrijke sectoren zoals de transportindustrie, de maakindustrie en de *tech*-sector willen wij ondersteunen om de circulaire economie te faciliteren en onze economie te verduurzamen. Amsterdam is de enige stad met twee universiteiten en meer dan honderdduizend studenten in het wetenschappelijk en (hoger) beroepsonderwijs samen. D66 wil dat we het talent van onze studenten optimaal benutten en hen samenbrengen met het bedrijfsleven. Daarnaast heeft (de metropoolregio) Amsterdam veel logistieke kennis en ervaring: weinig regio's hebben zo'n grote logistieke rol en betekenis als de onze, inclusief de bijbehorende hubs. Denk hierbij aan Schiphol, de Amsterdamse haven en de data hubs. Daarmee kunnen deze sectoren een grote rol spelen in de verduurzaming van onze economie.

De omschakeling naar een circulaire economie levert diverse banen op. Die banen zijn zowel voor theoretisch opgeleide kenniswerkers, zoals data-analisten, als voor praktisch geschoolde mensen die nodig zijn op het gebied van het inzamelen van spullen voor hergebruik, of het bedienen en onderhouden van de machines in het recycle- en *upcycle* proces². Een belangrijke stap is dan ook het koppelen van onderwijsinstellingen aan bedrijven die de omschakeling naar de circulaire economie faciliteren.

Wat we gaan doen:

- Financiering is bij circulaire verdienmodellen vaak een uitdaging, daarom moet de gemeente nieuwe samenwerkingsverbanden aangaan met financiële instellingen om bij innovatieve projecten de mogelijkheid tot voorfinanciering te bieden.
- D66 kiest voor bedrijven die vooroplopen in de verduurzaming. Bedrijven met goede ideeën, creativiteit en durf geven we de ruimte op te schalen. Dit doen we door middel van incubatie- en acceleratieprogramma's met partners in de stad, én een fonds dat veelbelovende bedrijven ondersteunt. Veelbelovende ideeën schalen we via pilots in de stad op.

² Onderzoek circulaire banen, Gemeente Amsterdam.

- Er is een groot tekort aan technisch personeel. Daarom koppelen we onderwijsinstellingen aan bedrijven die de circulaire en duurzame economie stimuleren. Want een nieuwe economie creëert nieuwe banen waarvoor nieuwe vaardigheden nodig zijn. Een voorbeeld is een opleiding voor zonnepaneleninstallateurs. We zorgen met bedrijven en opleidingshuizen dat we een baangarantie kunnen geven aan studenten die voor een technische MBO-opleiding kiezen die bijdraagt aan de duurzaamheidstransitie.
- We pleiten voor meer opleidingen waarbij de focus ligt op reparatie. Opleidingen zijn er nu op gericht nieuwe dingen te ontwerpen en produceren, maar veel studenten leren niet meer om dingen te repareren of te onderhouden. Een mooi voorbeeld waarbij dit wel gebeurt is Maintenance Engineering, een studie die wordt aangeboden aan de universiteit van Twente. Hierover gaan we in gesprek met Amsterdamse opleidingshuizen.

Van een lineaire naar een circulaire productieketen

Klimaatverandering trekt zich niets aan van grenzen. Daarom moeten we niet alleen kijken naar wat we uitstoten in onze eigen omgeving, maar ook hoe de uitstoot en vervuiling in onze consumptieketens invloed hebben op onze planeet en het klimaat.

D66 wil dat Amsterdam haar doelstellingen op het gebied van circulariteit vergroot en versnelt. De ruimte is schaars, daarom kiest D66 ervoor die te gebruiken voor activiteiten die een groener, schoner, toekomstbestendiger Amsterdam ten goede komen. Vervuilende activiteiten zullen daarvoor, op termijn, zoveel mogelijk moeten wijken. Het gaat hier niet om het exporteren van schadelijke productie naar andere steden, gebieden of landen, maar om het zoveel mogelijk veranderen van het karakter van de economie. Afwentelen van milieuschade hoort daar niet bij. Het voorkomen daarvan wel.

Circulaire principes zijn niet alleen goed voor de planeet, maar ook voor de portemonnee. Inzetten op circulariteit voorkomt niet alleen dat er grondstoffen 'weglekken', maar evengoed dat er waarde weglekt. Bovendien voorkomt het in circulatie houden van grondstoffen afhankelijkheid van autoritaire regimes waar mensenrechten en duurzaamheid zwaar worden veronachtzaamd.

Wat we gaan doen:

- Bedrijven die werken met grondstoffen en afval in Amsterdam, worden verplicht hun data over grondstoffen- en afvalstromen beschikbaar te stellen zodat we grip houden op deze stromen en de herbruikbaarheid daarvan meetbaar maken en optimaal benutten.
- Voor bedrijven moet het verduurzamen van productieketens lonen: we lobbyen bij het Rijk voor een Stimuleringsregeling Duurzame Ketens (SDK), vergelijkbaar met de bestaande

SDE-subsidies voor schonere energie. Hierdoor maken we het voor bedrijven rendabel om voor de duurzame optie te kiezen; iets wat nu vaak financieel nog niet uit kan.

- We zorgen voor voldoende fysieke- en milieuruimte³ (risico-, geur- en geluidsruijnte) om nieuwe circulaire productie (en bijbehorend transport) te kunnen realiseren. Dit betekent dus ook dat vervuilende praktijken hiervoor, waar mogelijk, moeten wijken.

Niet alleen de opslag en overslag van fossiele producten in de haven zal tot een einde komen, de haven zal ook een cruciale rol spelen in de omslag van een lineaire naar circulaire productie. Met haar omvang (de Amsterdamse haven is de vierde haven van Europa) is het waarmaken van deze opgave essentieel voor het verduurzamen van onze economie. D66 wil dat de stad Amsterdam als aandeelhouder duidelijker kaders stelt aan de haven om deze doelstellingen waar te maken.**Bouwmaterialen**

De bouwsector is naar schatting verantwoordelijk voor 50% van het grondstoffenverbruik, 40% van het totale energieverbruik en 30% van het totale waterverbruik in Nederland. Daar komt nog bij dat circa 40% van het afval in Nederland bouw- en slooafval betreft en zo'n 35% van de CO₂-uitstoot in Nederland wordt veroorzaakt door deze sector.⁴

Tegelijkertijd zijn de bouwambities van onze stad ongekend hoog en zal de stad de komende jaren flink uitbreiden. Met alle woningen die komende jaren worden gebouwd, kan Amsterdam een aanjager van duurzaam bouwen worden. Onder andere door beton te hergebruiken en vaker met hout te bouwen (zie hoofdstuk 'Gebouwde omgeving').

Beton en staal zijn de meest CO₂-intensieve materialen ter wereld, gelukkig kunnen deze materialen worden hergebruikt. Tijdens de conventionele opwerking van betonpuin voor de toepassing in beton wordt in de regel 60% grof materiaal verkregen, wat goed toepasbaar is in nieuw beton.⁵ Hier moeten we optimaal gebruik van maken. Maar we moeten ook kijken hoe we bouwprojecten zo kunnen uitvoeren dat er een minimale hoeveelheid materiaal aan te pas komt. Het verleden heeft duidelijk gemaakt dat circulair bouwen grote uitdagingen met zich meebrengt. We nemen deze ervaringen mee en hebben nu een kans om dit beter te doen.

Wat we gaan doen:

- Momenteel wordt betonafval al hergebruikt, maar slechts 5% wordt toegepast als toeslagmateriaal in nieuw beton terwijl veel meer mogelijk is. Dit moet wat D66 betreft beter. Bij herinrichtingsprojecten gaan we eisen stellen aan het percentage hergebruikt

³ <https://amsterdam2050.nl/woordenboek/milieuruimte-2/>

⁴ <https://www.pwc.nl/nl/actueel-publicaties/assets/pdfs/pwc-bouwperformance-2018.pdf>

⁵ Roadmap Hergebruik Betonresten, Betonakkoord 2021.

beton. Dan is het ook belangrijk dat we, wanneer gebouwen gesloopt worden, afspraken maken voor het beschikbaar stellen van beton voor hergebruik.

- We intensiveren de samenwerking met andere gemeenten en Rijkswaterstaat voor de duurzame productie van beton, naar voorbeeld van project AMROR.
- Dit alles wordt vastgelegd in gemeentelijke sturingsinstrumenten zoals aanbestedingen en tenders.

Textiel

Nog nooit kochten Nederlanders zoveel kleding als de laatste jaren. Helaas gooiden we ook nog nooit eerder zoveel kleding weg: in totaal maar liefst 135 miljoen kilo kleding en textiel per jaar. Per huishouden is dit gemiddeld elf kilo kleding en schoenen die in de vuilnisbak terecht komt. Terwijl een groot deel van deze kleren prima een tweede leven kan krijgen. De milieuwinst die te halen valt met textielrecycling is enorm, zelfs tien keer zo hoog als bij de recycling van glas. Maar op dit moment gaat het niet goed met het recyclen van textiel in Amsterdam: uit de meest recente cijfers blijkt dat maar liefst 79% van het textiel in Amsterdam bij het restafval terecht komt.⁶ Over de gehele linie wordt textiel nog het meest bij het restafval gegooid. Er is in Amsterdam dus een wereld te winnen als het op textielrecycling aankomt.

Daarom moeten we grip krijgen op de textielinzameling om het potentieel dat er ligt te benutten. Dat potentieel is enorm, omdat het meeste textiel goed is te hergebruiken⁷ en de milieuwinst groot is: een kilo jampotten of wijnflessen in de glasbak betekent 323 gram minder CO₂-uitstoot; een kilo textiel in de bak betekent 3432 gram minder⁸. Wat D66 Amsterdam betreft moet het scheidingspercentage op textiel dan ook fors omhoog. Amsterdam heeft het in zich voorloper te worden op het gebied van textielrecycling.

Amsterdam is een belangrijke hub voor duurzame start-ups die de transitie naar een circulaire textielindustrie kunnen begeleiden. Daarnaast zijn we een internationale mode-stad met de grootste dichtheid aan denimmerken ter wereld. Meer dan 100 modehuizen zijn in onze stad gevestigd, we zijn daarmee de *denim capital of the world* en hebben zelfs een denimopleiding die uniek is in haar soort.⁹

Wat we gaan doen:

⁶ Amsterdam in cijfers 2018, november 2018

⁷ <https://amsterdam.d66.nl/d66-gemeente-investeer-in-gerecyclede-kleding/>

⁸ <https://www.oneworld.nl/duurzaamheid/waarom-je-oude-kleren-de-vuilnisbak-gooien-zonde/>

⁹ www.jeanschool.com

- D66 pleit ervoor een bewonerspas te introduceren die voorkomt dat textielbakken geopend kunnen worden door anderen dan bewoners zelf. Om textielrecycling echt op de kaart te zetten moet de inzameling namelijk beter en schoner worden. Maar wat er nu vaak gebeurt is dat huisafval in de kledingbakken wordt gedumpt. Dit maakt alle kleding in die bak in één keer onbruikbaar. De bewonerspas kan hier een oplossing voor bieden, dit zou eerst getest kunnen worden als pilot.
- Door duidelijk te maken wat er gebeurt met het textiel dat wordt ingezameld, kan de bereidheid om textiel te scheiden ook toenemen. Als mensen weten waar hun kleding en schoenen terecht komen krijgen ze hier meer gevoel bij. D66 wil daarom dat de gemeente publiekscampagnes start over het inleveren en hergebruiken van textiel. Daarnaast moeten de inkomsten van de verkoop van ingeleverd textiel meer zichtbaar terugvloeien naar Amsterdammers.
- Als gemeente kunnen we recyclegedrag "belonen" door bijvoorbeeld voordelen te geven aan ondernemers die een bepaald aandeel aan gerecyclede producten in hun assortiment hebben. We brengen in kaart welke prikkels, beloningsmechanismen, kortingen en andere instrumenten we kunnen inzetten om het aanbod én de vraag naar gerecyclede producten in Amsterdam aan te jagen.
- We sluiten een convenant met retailers over het innemen van textiel.
- Zeker onder jongeren, een doelgroep die relatief veel (niet-duurzame) kleding aanschaft, kunnen we meer bewustwording creëren. Bijvoorbeeld door scholen te stimuleren om op bezoek te gaan bij het Amsterdamse musea en initiatieven over dit onderwerp, zoals bijvoorbeeld "Fashion for Good".
- We faciliteren locaties in de metropool om grootschalige kledingreparaties dichtbij de consument mogelijk te maken. Daarbij stimuleren we de reparatie van kleding door hier acties voor te organiseren, waarbij Amsterdammers met een stadspas korting krijgen.
- Kledingreparatie moet bij opleidingen voor kledingontwerpers en -makers een meer centrale rol krijgen. We gaan hierover in gesprek met opleidingshuizen.

Plastics

Veel plastic wordt niet goed gerecycled en belandt in het milieu, bijvoorbeeld in onze oceanen. Beelden van de plastic soep laten dit op een pijnlijke manier zien. Plastic wordt nu nog vaak gemaakt van fossiele brandstoffen als olie, gas of kolen. Dit zorgt niet alleen voor veel CO₂-uitsoot, maar het zorgt er ook voor dat plastic heel langzaam of bijna niet afbreekt. In water breekt het langzaam af tot steeds kleinere (micro- en nano)deeltjes waaraan giftige stoffen zich kunnen binden. Deze deeltjes tasten ecosystemen, ons voedsel en ons water aan.

Daarom moeten we allereerst ons plasticverbruik terugdringen. En waar gebruik van plastic toch nodig is, maximaal hergebruiken. Plastic afval wordt in Amsterdam nu al gescheiden door middel van nascheiding: het wordt na de inzameling uit het afval gevist. Maar wat hier vervolgens mee gebeurt is niet altijd duidelijk. Het wordt verkocht aan marktpartijen, maar deze stroom is niet transparant.

Plastic hergebruiken is een complexe opgave. De markt van kunststoffen kent namelijk veel verschillende soorten plastic. Zuivere stromen (met name PE, PP en PET) zijn rendabel in te zamelen en te recyclen, maar gemengde stromen en folies zijn nog niet rendabel te recyclen.¹⁰ Daarnaast is er sprake van een versnipperd speelveld met veel kleinere spelers. Kortom, we hebben te maken met verschillende uitdagingen.

Wat gaan we doen:

- Als je boodschappen doet bij een grote supermarkt ontkom je momenteel niet aan plastic. D66 komt met een Amsterdams supermarktconvenant om het gebruik van plastic verpakkingen zoveel mogelijk terug te dringen
- We maken prioriteit van handhaving op het verbod op single-use plastic in de stad; bijvoorbeeld plastic bordjes, bestek, bekers. Beter voor het milieu, én een schonere stad.
- We maken afspraken met grote bedrijven en ketens die veel afhaaleten verkopen waarvan we de verpakkingen op straat terugvinden als zwerfafval. Vinden we toch zwerfafval rondom de winkel/het restaurant? Dan krijg het bedrijf een boete. Zo worden zij zelf verantwoordelijk voor het voorkomen van rondzwerfend afval in winkelstraten.
- Circulaire afvalstromen moeten transparant zijn: we maken zichtbaar hoe het plastic dat de gemeente scheidt door middel van nascheiding wordt hergebruikt.

¹⁰ Circulair 2050, Rijksoverheid.

- We gaan innovaties stimuleren voor het recyclen van gemengde stromen en folies door kennisinstellingen en bedrijven aan elkaar te koppelen.
- We zetten in op het opschalen van biobased en bioafbreekbare kunststoffen op de markt. Een voorbeeld hiervan is Poly Lactic Acid (PLA), wat nu al in supermarkten kan worden gebruikt als alternatief voor plastic verpakkingen. Bioplastics zijn internationaal een groeiende markt; in de Amsterdamse haven zijn verschillende bedrijven gevestigd die zich hierop richten. Wij willen dat de gemeente de opschaling hiervan steunt.

Maakindustrie

Een toenemende vraag naar (duurzame) producten en diensten zorgt ervoor dat er wereldwijd steeds meer grondstoffen gebruikt worden. Denk hierbij aan industrieën als elektronica, duurzame energie en elektrisch vervoer. Bij de winning en verwerking van grondstoffen die moeten bijdragen aan onze verduurzaming komen er dus weer andere duurzaamheidsuitdagingen kijken.

Allereerst zijn veel van deze grondstoffen, zoals bepaalde metalen, beperkt in hoeveelheid en worden ze vaak gewonnen in instabieler landen. Ook zijn de arbeidsomstandigheden vaak ongezond en spelen er allerlei risico's op het gebied van mensenrechten en gezondheid van werknemers. Denk hierbij aan kindsoldaten die werken in mijnen in de Democratische Republiek van Congo, waar 50% van het kobalt vandaan komt¹¹, of aan kinderen die dagenlang moeten werken in ongezonde werkomstandigheden. De beperkte beschikbaarheid van bepaalde grondstoffen zal bij ongewijzigd beleid leiden tot meer afhankelijkheid en geopolitieke spanningen. Dit heeft negatieve effecten op zowel bedrijven als regionale en nationale economieën. Daarmee ook op onze stad en metropoolregio.

Een zorgpunt is dat bij de meeste bedrijven nog relatief weinig aandacht is voor dit probleem. Dit vraagt om meer bewustwording en nieuwe verdienmodellen waarmee de afhankelijkheid van grondstoffen, en daarmee ook de milieu- en mensenrechtenrisico's, verminderd worden.

Wat we gaan doen:

- Om minder afhankelijk te worden van landen die bekend staan om mensenrechtenschendingen en slechte arbeidsomstandigheden, stimuleren we de ontwikkeling van installaties voor het recyclen van metalen als lithium en kobalt in batterijen. De fabriek van TES in Rotterdamse haven, waar accu's van elektrische auto's worden gerecycled, is hier een mooi voorbeeld van. Een dergelijke verwerker willen we ook in de Amsterdamse haven aantrekken.

¹¹ <https://www.amnesty.org/en/latest/campaigns/2016/06/drc-cobalt-child-labour/>

- We organiseren jaarlijks een actie waarbij Amsterdammers een week lang oude, onbruikbare apparatuur, zoals een telefoon of laptop, kunnen inleveren in ruil voor een cadeaubon die kan worden ingezet voor de aanschaf van duurzame producten. Ook buiten deze actie moeten er punten komen waar oude apparatuur kan worden ingeleverd en hierover moet duidelijke communicatie worden ontwikkeld.
- We stimuleren onderzoek naar alternatieven voor kobalt. Hierover gaan we in gesprek met kennisinstellingen en bedrijven. Alternatieven zoals de combinatie aluminium, nikkel en ijzer zorgen voor minder maatschappelijke en milieurisico's, én voor goedkopere elektrische auto's.¹²
- We zetten keteninitiatieven op waarbij alle ketenpartners zoals de grondstoffenhandel en de be- en verwerkingsindustrie in publiek-private samenwerkingen met de gemeente, kennisinstellingen en opleidingsinstituten werken aan concrete circulaire uitdagingen.

Sociale ondernemingen stimuleren

Sociale ondernemingen zijn organisaties die bijdragen aan een gezonde Amsterdamse economie en aan verschillende maatschappelijke doelstellingen, waaronder het stimuleren van de circulaire economie of het bevorderen van werkgelegenheid voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Deze ondernemingen verdienen het apart genoemd te worden, omdat ze als geen ander laten zien dat economische activiteit hand in hand gaat met maatschappelijke impact. We stimuleren juist die economische ontwikkeling die kwetsbare Amsterdammers ondersteunt om mee te doen: die hen werk biedt, extra inkomen oplevert en/of meedoen mogelijk maakt.

Wat we gaan doen:

- Samen met sociale ondernemers verbeteren we het investeringsklimaat door hubs toe te voegen, (MKB)-netwerken te versterken en in samenwerking met bestaande financiers een Amsterdams impactfonds op te zetten.
- We voeren het actieplan Sociaal Ondernemerschap/City Deal Impact Ondernemen versneld uit.
- Er komt bij nieuwe en bestaande gebiedsontwikkeling ruimte voor sociale ondernemers.
- We creëren een ruimte waar impact ondernemers van 'maak'-bedrijven aan de slag kunnen. Deze ruimtes moeten worden voorzien van groene stroom en duurzame warmte, zodat de

¹² <https://www.change.inc/energie/batterijen-zonder-kobalt-zorgen-voor-goedkopere-elektrische-autos-35307>;
https://www.ornl.gov/news/new-class-cobalt-free-cathodes-could-enhance-energy-density-next-gen-lithium-ion-batteries?_ga=2.67100398.1130646190.1636116420-917366210.1633375800

ondernemers kunnen aantonen dat ze energieneutraal werken, wat helpt bij het aantrekken van *impact investors*.

- Bij de gemeente komt een duidelijk aanspreekpunt voor sociale ondernemers, met een toegankelijk online portal.
- Om sociale ondernemingen te ondersteunen gaat de gemeente waar mogelijk haar inkopen bij sociale ondernemingen doen.

True pricing en het principe 'de vervuiler betaalt'

Van denken naar doen betekent ook: de echte prijs van producten gaan betalen. Momenteel worden consumenten nog ontzien: uitstoot is gratis. Maar maatschappelijke- en milieurisico's brengen wel degelijk kosten met zich mee. Neem bijvoorbeeld vlees uit de bio-industrie: bomen worden gekapt om ruimte te maken voor soja dat gebruikt wordt als voer, schadelijke gassen als methaan dragen bij aan klimaatverandering en de arbeidsomstandigheden in slachterijen en in de vleesverwerkende industrie zijn vaak slecht. Al deze aspecten van bijvoorbeeld bio-industrievlees zorgen elders weer voor kosten. Maar deze kosten zijn momenteel onzichtbaar voor de consument. Wat D66 betreft moeten deze kosten worden meegenomen in de prijs van producten, dit heet ook wel "true pricing". Dit is een complexe opgave, de kosten zijn immers niet gemakkelijk te berekenen, maar als gemeente kunnen we beginnen met het goede voorbeeld geven.

- D66 wil dat de gemeente een interne CO2-prijs gaat hanteren waardoor de daadwerkelijke kosten van klimaatverandering zichtbaar worden voor de gemeente, bedrijven en inwoners van de stad. D66 pleit ervoor dat true price-instrumenten bij aanbestedingen als selectiemiddel worden gebruikt.

Een principe dat hierop aansluit is 'de vervuiler betaalt'. Bedrijven of instellingen die vervuiling veroorzaken zijn verplicht te betalen voor het opruimen van de schade. Zo staan vervuilers in voor de herstellkosten die overheden moeten maken. Het is een van de centrale beginselen van het milieubeleid van zowel Nederland als de Europese Unie. Milieuschade moet allereerst zoveel mogelijk voorkomen worden. Waar dat niet kan, moet schade worden hersteld. Als daarvoor kosten moeten worden gemaakt dan moet de vervuiler daarvan in principe de rekening gepresenteerd krijgen. Dit principe is wat D66 betreft van toepassing op iedereen: bedrijven, instellingen en alle Amsterdammers.

In de praktijk zien we echter vaak dat grootgebruikers juist vaak gunstige tarieven of kortingen krijgen, waarmee de vervuiler, die zorgt voor veel uitstoot, niet betaalt maar juist ontzien wordt. Dat is wat D66 betreft niet meer van deze tijd.

- D66 pleit ervoor kritisch te bekijken in hoeverre Amsterdamse grootverbruikers worden ontzien in lokale lasten en dat vervolgens aanpakken.

Ook in het afvalbeleid wordt het principe dat de vervuiler dient te betalen voor de belasting van het milieu die hij veroorzaakt, nog niet volledig toegepast. Er worden maar in beperkte mate milieukosten doorberekend aan bedrijven, instellingen en consumenten. Hierdoor zijn er overheidsbijdragen nodig om bepaalde doelstellingen voor recycling van materialen te behalen.

- Op dit moment geldt zulke uitgebreide producentenverantwoordelijkheid alleen voor bepaalde afvalstromen zoals elektronisch afval, batterijen en accu's. D66 pleit ervoor om dit uit te bereiden naar andere sectoren. De gemeente en de Omgevingsdienst moeten zorgen voor voldoende toezicht en handhaving om resultaten te kunnen boeken.
- D66 wil dat de kosten van afvalbeheer ook meewegen in de prijs van producten. Bedrijven moeten dan wel zorgen voor het in circulatie houden van het afval dat gerelateerd is aan hun producten. Ook daaraan zullen gemeente en Omgevingsdienst expliciet richting moeten geven.
- **Investeren in innovatie**

Het opnieuw inrichten van onze economie vergt grote investeringen in innovatieve sectoren en bedrijven. We moeten dingen radicaal anders gaan doen, en hiervoor is ook een radicaal nieuwe investeringsmentaliteit nodig. D66 deinst niet terug voor grote investeringen om de meest vervuilende sectoren te verduurzamen. Veelbelovende, disruptieve innovaties die bijdragen aan schonere energie, klimaatadaptatie of de verduurzaming van productieprocessen moeten door de gemeente omarmd en gesteund worden. Hierbij is ook steun vanuit het Rijk belangrijk. Ruimhartige publieke investeringen zijn bij risicovolle innovaties nodig om verdere kapitaalverstrekking uit de markt aan te trekken en werken daarmee als katalysator van een duurzame economie.

Waterstof

Waterstof is een voorbeeld van een veelbelovende innovatie voor de omwenteling naar een duurzame economie. Toch staat de waterstofindustrie in de kinderschoenen. Met investeringen in waterstoftechnologie en -infrastructuur kan Amsterdam een 'early adopter' worden in deze industrie. Dit betekent dat waterstof niet alleen kansen biedt voor de ontwikkeling van wetenschap, technologie en werkgelegenheid, maar dat Amsterdam ook kan profiteren van de uiteindelijke waterstof kennisexport.

Om dit te bewerkstelligen en om de duurzaamheidsdoelstellingen van het Noordzeekanaal-gebied te realiseren hebben de Haven van Amsterdam, Schiphol, Tata Steel, Gasunie, Nobian, Vattenfall,

Alliander, Noord-Hollandse waterschap, MRA, Gemeente Amsterdam, Zaanstad Maakstad en projectbureau NZKG de handen ineengeslagen om de transitie te versnellen. Samen vormen we de Hydrogen Hub Amsterdam/NZKG¹³. Deze samenwerking heeft het o.a. het doel om schone brandstoffen voor luchtvaart en scheepvaart, zero-carbon staal en natuurgasvrije industrie te ontwikkelen door het gebruik van waterstof. Ook in het nationale regeerakkoord is er focus op investeringen in waterstof.

- Amsterdam bevordert via de Hydrogen Hub Amsterdam/NZKG de transitie naar schone brandstoffen voor luchtvaart en zeevaart door te snel in te spelen op nieuwe ontwikkelingen en bij te dragen aan investeringen die de transitie kunnen versnellen.
- Amsterdam zet zich in voor een spoedige aansluiting op de landelijke waterstofbackbone die Gasunie nu ontwikkelt.

Synthetische kerosine

De luchtvaartsector is een van de meest vervuilende sectoren, maar Amsterdam is op veel manieren afhankelijk van deze sector. Schiphol is met haar uitgebreide netwerk van directe bestemmingen een belangrijke vestigingsplaatsfactor voor internationaal opererende bedrijven. Daarmee draagt Schiphol bij aan nationale en regionale economische groei. Daarnaast maakt Schiphol Amsterdam aantrekkelijk voor internationals en internationale studenten.

Momenteel is de sector verantwoordelijk voor zo'n 6 procent van de CO₂-uitstoot in Nederland.¹⁴ Naast alternatieven voor vliegen moeten we daarom ook investeren in de verduurzaming van de luchtvaartsector. Dit betekent dat deze sector op zeer korte termijn moet overstappen op duurzame brandstof of energiedragers. Deze verduurzaming is een complexe uitdaging. Synthetische kerosine, gemaakt met duurzaam geproduceerde elektriciteit en CO₂ die is opgevangen uit lucht of water, is voor de lange termijn een aantrekkelijk alternatief voor fossiele kerosine. Een belangrijk voordeel is dat synthetische kerosine geschikt is voor bestaande vliegtuigtechnologie. D66 is dan ook blij dat er een fabriek voor synthetische kerosine in de Amsterdamse haven komt¹⁵. Dit biedt onze stad de kans om een rol te spelen in de verduurzaming van de luchtvaart.

¹³ https://www.portofamsterdam.com/sites/default/files/2021-10/Hydrogen%20Hub%20NZKG_uk_v06_LR%2005-10.pdf

¹⁴ <https://www.cbs.nl/nl-nl/visualisaties/verkeer-en-vervoer/uitstoot-en-brandstofverbruik/uitstoot-luchtvaart>

¹⁵ <https://www.portofamsterdam.com/nl/ontdek/amsterdam-en-de-haven/wat-we-doen-voor-de-stad/fabriek-synthetische-kerosine-primeur-Amsterdam>

Er zijn echter nog grote uitdagingen met deze brandstof. De grootste is het omlaag brengen van de kosten; momenteel is het nog niet kostencompetitief. Er is nog veel werk aan de winkel om te zorgen dat we synthetische kerosine grootschalig in kunnen zetten, en hier zijn investeringen voor nodig. Wat D66 betreft moet er geïnvesteerd worden in het ontwikkelen en opschalen van deze technologie en het inrichten van een economisch ecosysteem voor de productie van synthetische kerosine om zo de luchtvaartsector te verduurzamen. In het nationale regeerakkoord is hier aandacht voor, en ook Amsterdam kan een rol spelen.

- D66 wil dat de gemeente een keteninitiatief opzet om rondom de fabriek voor synthetische kerosine in de Amsterdamse haven om zo investeringen te stimuleren én samenwerkingen te faciliteren die bijdragen aan opschaling.

We moeten niet alleen kijken naar wat we uitstoten in onze eigen omgeving, maar ook hoe de uitstoot en vervuiling in onze consumptieketens invloed hebben op onze planeet en het klimaat.

Gebouwde
omgeving

Gebouwde omgeving

D66 wil dat de volledige gebouwde omgeving van Amsterdam zo snel mogelijk CO2-neutraal wordt. Wat D66 betreft, krijgen maatregelen die snel effect sorteren dan ook prioriteit in de komende jaren. De gebouwde omgeving verduurzamen moet sneller en simpeler. We moeten af van overbodige regeldruk en vieze regels, zodat we bewoners, bedrijven en partners in staat stellen én stimuleren om snel te verduurzamen.

Aardgasvrij en actieplan isoleren

In het Klimaatakkoord is afgesproken dat in 2050 alle woningen in Nederland aardgasvrij zijn. Als Amsterdam nemen we onze verantwoordelijkheid en tonen we ambitie, door erop in te zetten dit in 2040 al gerealiseerd te hebben. Dit is een gigantische opgave en het eerlijke verhaal is: we zullen niet alles in één keer goed doen. We zullen al doende nieuwe inzichten opdoen en we zullen bij moeten sturen op basis van ervaringen, nieuwe wetgeving en financiering die vanuit het Rijk moet komen en nieuwe technieken. Het is belangrijk dat we ons niet blindstaren op het doel van aardgasvrije huizen, en daardoor (eindeloos) wachten op de perfecte eindoplossing. We moeten leren door te doen, zoals we in tal van wijken samen met bewoners al bezig zijn. D66 wil dat deze transitie plaatsvindt op zo'n manier dat iedereen mee kan en wil komen. Amsterdammers met de kleinste portemonnee, die het meeste last hebben van tocht en schimmel, worden het eerste geholpen en krijgen voldoende financiële ondersteuning.

Terwijl we op sommige plekken al belangrijke stappen zetten met het volledig aardgasvrij maken van woningen, zetten we in de gehele stad vol in op maatregelen die energie en warmte besparen. Dit is een cruciale stap die winst oplevert voor bewoners (door besparing op hun energierekening) en de verduurzaming van onze stad versnelt. Het is ook een belangrijke stap voor woningen die we uiteindelijk aardgasvrij willen maken. Hier is nog enorme winst te boeken in Amsterdam. Ruim honderdduizend Amsterdamse woningen hebben op dit moment energielabel D of lager. D66 zet daarom vol in op het isoleren van daken en spouwmuren, isolerende beglazing, kierdichting, elektrisch koken en – waar van toepassing – overstappen op hybride warmtepompen.

Wat we gaan doen:

- Voor grote delen van Amsterdam is een warmtenet de meest voor de hand liggende warmteoplossing. We willen vaart maken met wijkaanpakken zodat per buurt en samen met de buurt het aardgasvrij maken gecombineerd kan worden met andere renovatieopgaven in de openbare ruimte.
- Voor de haalbaarheid van aardgasvrije projecten met woningcorporaties, is de betrokkenheid van particuliere bewoners van groot belang om schaal te maken, wat nodig

is om de businesscase van een warmtenet rond te krijgen. De gemeente dient veel meer de regie te nemen in het meenemen van particulieren, zodat voor corporaties de verwachtingen helder zijn en de haalbaarheid van warmtenetten dichterbij komt

- Uiterlijk eind 2023 moet elke Amsterdammer te horen hebben gekregen welke gasbesparende mogelijkheden voor zijn of haar specifieke situatie van toepassing zijn. We gaan de komende jaren met een uitgebreide campagne zoveel mogelijk Amsterdammers informeren, inspireren en begeleiden om stappen te zetten richting duurzamer wonen.
- Bij de aankoop van een woning krijgen nieuwe bewoners automatisch een energiescan aangeboden.
- Amsterdam heeft reeds beleid dat er bij een laag energielabel een reductie op de erfpacht kan worden gegeven. D66 Amsterdam wil dit breed onder de aandacht brengen. D66 wil dat de gemeente gaat onderzoeken of het aantonen van de energieklassering niet eenvoudiger en goedkoper kan voor de aanvrager dan nu het geval is.

We hoeven het wiel niet opnieuw uit te vinden met nieuwe leningen, nieuwe inkoopacties en andere instrumenten om bewoners te bewegen. Er wordt namelijk al veel gedaan en georganiseerd vanuit de gemeente, vanuit stichting !Woon en het Regionaal Energieloket. De belangrijkste uitdaging zit in het overbrengen van deze informatie: het actief – in plaats van reactief - informeren van elk type bewoner over de maatregelen die voor hem of haar relevant kunnen zijn.

Afspraken met grote partijen op het gebied van gebouwde omgeving

Acties met corporaties

Naast een veel intensievere en pro-actievere benadering van particuliere woningeigenaren willen we inzetten op concrete en afrekenbare afspraken met woningcorporaties. Corporaties spelen een belangrijke rol in het verder verduurzamen van de Amsterdamse woningvoorraad. Om hier het maximale uit te halen, moet de gemeente daarom zij aan zij staan met de corporaties.

Dit we gaan doen:

- Er worden tot 2025 minimaal 10.000 corporatiewoningen versneld verduurzaamd met isolatiemaatregelen. Deze 10.000 woningen zijn afgesproken in het Duurzaam Herstelplan, maar wat D66 betreft gelden deze echt als een ondergrens. Wanneer tussentijds blijkt dat dit aantal niet gehaald wordt, zal gekeken worden welke aanvullende stimuleringsmaatregelen en afspraken mogelijk zijn om de verduurzaming van de bestaande voorraad te versnellen. Een intensievere samenwerking tussen corporaties en de gemeente is nodig om de isolatieopgave bij corporatiewoningen een impuls te geven,

om het energieverbruik van woningen fors terug te dringen en woningen gereed te maken voor de transitie naar een duurzame warmteoptie. We zien deze 10.000 woningen dus als een begin.

- In de samenwerkingsafspraken tussen gemeente en corporaties worden afrekenbare doelen opgenomen voor de warmte-isolatie van de totale corporatievoorraad (die verdergaan dan de huidige eerste stap van 10 duizend woningen). De gemeente gaat ook zorgen dat het veel helderder wordt voor corporaties en andere ontwikkelaars welke prioriteit de gemeente heeft, namelijk duurzaam en betaalbaar bouwen. D66 wil dat de gemeente actief partijen benadert om te vragen wat er nodig is om deze verduurzamingen te realiseren. Zo jagen we innovatie aan en gebruiken we de denkkraft van professionals.
- Voor de haalbaarheid van aardgasvrije projecten met woningcorporaties, is de betrokkenheid van particuliere bewoners van groot belang. Op die manier kan schaal gemaakt worden en kan een grotere afzet gerealiseerd worden om bijvoorbeeld de businesscase van een warmtenet rond te krijgen. De gemeente staat nadrukkelijk aan de lat voor het meenemen van de particulieren. De gemeente neemt hier een regierol in, zodat voor corporaties de verwachtingen helder zijn en de haalbaarheid van warmtenetten dichterbij komt
- D66 wil dat de gemeente meer aandacht krijgt voor de risico's van energiearmoede. Hiervoor trekken we ook samen op met corporaties, omdat de meeste energiearmoede voorkomt bij huurders in de corporatiesector. Maatregelen die worden voorgesteld om de energietransitie te bevorderen mogen niet leiden tot energiearmoede. Sterker: waar mogelijk moet de energietransitie energiearmoede verkleinen, bijvoorbeeld omdat besparing en isolatie leidt tot minder gebruikerskosten.

Acties met institutionele partijen

Met institutionele partijen zijn nog niet eerder afspraken gemaakt op het gebied van verduurzaming, in tegenstelling tot woningcorporaties. Dit is een gemiste kans wat D66 betreft. Er liggen kansen hier de komende jaren stappen in te maken.

- Met de 5 grootste institutionele beleggers/verhuurders wil D66 voor 2026 afspraken gemaakt hebben over verduurzaming van hun portefeuille.
- Private eigenaren/verhuurders worden gestimuleerd hun bezit te isoleren, voor 2030 is er voor elke particuliere eigenaar een plan om het bezit radicaal te verduurzamen. De gemeente helpt hierbij met advies, ondersteuning en het passend maken van de benodigde regelgeving.

Acties met VvE's

De gemeente helpt grotere en complexere VvE's momenteel door procesondersteuning aan te bieden voor het realiseren van een groen en duurzaam Meerjarenonderhoudsplan (MJOP). De huidige doelstelling is het ondersteunen van 700 VvE's (49.000 woningen) in 2020 en 2021. We continueren deze maatregel en willen de aanpak intensiveren.

- D66 wil dat er tot 2026 jaarlijks 400 VvE's een dergelijk traject doorlopen samen met de gemeente. Ook maken we de duurzaamheidslening toegankelijker.
- Een groen MJOP (GMJOP) moet wat D66 betreft op termijn verplicht worden voor alle VvE's.

Acties met projectontwikkelaars

De markt is al volop in beweging als het gaat om klimaatadaptief, natuurinclusief en circulair bouwen. D66 wil dit optimaal benutten voor een CO2-neutraal Amsterdam waar ruimte is voor mens en natuur.

Wat we gaan doen:

- Bij de gunning van aanbestedingen voor nieuwbouwprojecten gaan deze thema's een zwaardere rol spelen. We dagen op deze manier de markt uit en stimuleren verdere innovatie. De grond is schaars en we willen gebouwen neerzetten die toekomstbestend zijn. Daarbij dagen we de markt ook expliciet uit zelf met innovaties te komen die hetzelfde resultaat geven als de voorschriften van de gemeente.
- Houtbouw biedt mogelijkheden om te voorzien in de enorme woningbouwbehoefte in Amsterdam op een duurzamere manier dan via beton en staal gebeurt. Experts zien dan ook kansen om hier de komende jaren stappen mee te zetten. D66 erkent deze potentie en ziet in Amsterdam verschillende projecten rondom houtbouw verrijzen. Deze ontwikkeling moedigen we aan, maar we willen nadrukkelijk aandacht houden voor belangrijke uitdagingen die erbij komen kijken bijvoorbeeld als het gaat om de oorsprong van de houtproductie, onderhoud bij houtbouw en de opschaalbaarheid.
- D66 wil dat op veel meer plekken in Amsterdam circulair gebouwd wordt, met huizen uit fabrieken. Circulaire woonunits uit fabrieken zijn herbruikbaar, wat nodig is als deze tijdelijk ergens geplaatst (moeten) worden. Fabrieksbouw geeft bovendien meer mogelijkheden duurzame technieken toe te passen, vermindert bouwtransport en zorgt dat er geen stikstof-beperkingen zijn.

- We dagen ontwikkelaars uit om met voorstellen te komen voor 'energie positieve woningen' om zo te zorgen dat de nieuwbouw bijdraagt aan het oplossen van de klimaatproblematiek.

Acties met bedrijven

Behalve woningen moeten ook bedrijfspanden in Amsterdam de komende jaren verduurzamen. Om dit te realiseren gaan wij het volgende doen:

- Uit de Wet milieubeheer volgt de verplichting voor bedrijven om energiebesparende maatregelen te nemen die binnen 5 jaar kunnen worden terugverdiend. Dit geldt specifiek voor bedrijven die per jaar meer dan 50.000 kWh elektra of 25.000 m³ aardgasequivalent gebruiken. D66 wil dat deze wet strenger gehandhaafd wordt.
- Vanaf 2023 is het de verplichting voor kantoren (met een oppervlakte van 100 m² of meer) om energielabel C of beter te hebben. In Amsterdam dringt voor velen de tijd om deze doelstelling te halen. Van de ruim 2500 kantoren in Amsterdam voldoen 1800 nog niet aan deze verplichting. Veel kantooreigenaren weten er zelfs niet vanaf. Wij gaan actief communiceren over deze verplichting én daarbij aangeven welke mogelijkheden er zijn om kantoren te verduurzamen en welke subsidies hiervoor bestaan. Vanaf 2023 gaan we streng handhaven.

Daken voor zon of groen

Wat D66 betreft wordt de potentie van daken in Amsterdam nog onvoldoende benut, terwijl groene daken een belangrijke rol kunnen spelen in de klimaatdoelen van de stad. Groene daken hebben zonnepanelen of begroeiing op het dak, of allebei. D66 stimuleert de aanleg van groene daken met een aantal maatregelen:

- Amsterdam zet een GroeneDaken-fonds op waarin Amsterdammers een aandeel kunnen kopen. Zij ontvangen jaarlijks meer rente dan dat zij nu op hun spaarrekening krijgen. Hierdoor verdienen huiseigenaren, VVE's, bedrijven en woningcoöperaties aan het verhuren van hun dak voor de aanleg van zonnepanelen (waar mogelijk in combinatie met groen) zonder een investering van tijd en geld. Het fonds realiseert zo groene daken, terwijl investeerders en dak-bezitters er beide aan verdienen. Dat is goed voor de economie én goed voor het klimaat.
- Duurzaamheidsmakelaars van het GroeneDaken-fonds brengen alle geschikte daken in kaart en huren deze van de eigenaar.

- Samen met de ondernemersvereniging Amsterdam wordt in 2023 gekomen tot een stimuleringsplan 'zon-op-bedrijfsdaken'. Onderdeel van het plan is onder andere dat bedrijven die hun dak beschikbaar stellen voor zon en groen financieel tegemoetgekomen worden in gemeentelijke belastingen
- Bij nieuwe woningen – en nieuwe kantoren, logistieke centra en winkelcentra - hebben we de kans het in één keer goed te doen. Op dit moment is de Rijksoverheid aan het regelen dat gemeenten kunnen sturen op verplicht gebruik van nieuwbouwdaken voor zon of groen. D66 wil dat er maximaal van deze mogelijkheid gebruik wordt gemaakt zodra deze bevoegdheid er is. Tot dat moment, wil D66 dat de gemeente hier toch maximaal op stuurt in afspraken met woningcorporaties en ontwikkelaars.
- De gemeente start een zon-op-dak programma waarbij eigenaren van vastgoed worden ontzorgd en plaatsing van zonnepanelen samen met hen geregeld wordt.
- We zetten in op maximale benutting van de daken in de haven. Tevens wil D66 nieuwe bedrijven verplichten zonnepanelen op hun daken te plaatsen.

Duurzaamheidslening versoepelen

D66 wil dat bewoners zoveel mogelijk gemotiveerd, ondersteund en verleid worden in het nemen van duurzaamheidsmaatregelen in hun woning. Een diepe wens van D66, de gebouwgebonden financiering waarmee een lening voor duurzame maatregelen aan de woning is gekoppeld in plaats van aan de eigenaar, laat vooralsnog op zich wachten. Een wetsvoorstel wordt uitgewerkt. Wat D66 betreft wordt het bewoners tot die tijd zo laagdrempelig mogelijk gemaakt om duurzame ingrepen te doen in de eigen woning. Op dit moment gelden er beperkende voorwaarden voor het verkrijgen van een Amsterdamse duurzaamheidslening: alleen kleine particuliere verhuurders met maximaal 8 woningen kunnen gebruik maken van de duurzaamheidslening, of VvE's met minimaal 10 woningen. Het maximale leenbedrag is €25.000.

- D66 wil de lening voor een zo groot mogelijke groep toegankelijk maken. Er moet kritisch gekeken worden naar alle beperkende voorwaarden die momenteel gelden voor het krijgen van een duurzaamheidslening, en deze zo veel mogelijk schrappen.

We moeten af van overbodige regeldruk en vieze regels, zodat we bewoners, bedrijven en partners in staat stellen én stimuleren om snel te

Duurzame energie- opwekking

Duurzame energie-opwekking: wind, zon en nieuwe bronnen

Windenergie

Windenergie speelt, samen met zonne-energie, een belangrijke rol in de duurzame opwek van energie in Nederland. Met name enkele nieuwe polders, industriële gebieden, open water en strakke dijken en kanalen bieden mogelijkheden voor het opstellen zonder de ruimtelijke kwaliteit aan te tasten. Ook Amsterdam heeft dergelijke locaties en de stad kan en zal een bijdrage leveren aan het vergroten van de duurzame opwekking van energie met zon en wind. We nemen wat dat betreft onze verantwoordelijkheid serieus en scheppen ook mogelijkheden voor het plaatsen van windmolens. De ongemakkelijke waarheid is dat de klimaatramp zo urgent is dat we op korte termijn alle mogelijke maatregelen moeten nemen om Amsterdam te behoeden voor de catastrofale gevolgen van klimaatverandering. Dat betekent dat ook windenergie nodig is, maar uiteraard niet wanneer daar onaanvaardbare risico's voor de volksgezondheid en natuur aan vastzitten. Bovendien wil D66 Amsterdam dat direct omwonenden gaan meeprofiteren van het opwekken van windenergie om zo bij te dragen aan het benodigde draagvlak onder Amsterdammers. Wat we gaan doen:

- We gaan onderbouwd, zorgvuldig en samen met de omgeving door met het zoeken naar geschikte plekken voor windenergie. Zorgen van bewoners over gezondheid nemen we serieus. Daar waar onaanvaardbare risico's bestaan voor de gezondheid en natuur komen geen windmolens.
- We blijven de plannen voor windenergie daarnaast bijsturen op basis van medische, wetenschappelijke en technische inzichten. We maken maximaal gebruik van alle mogelijkheden om bewoners, recreanten en de biodiversiteit te ontzien en waar mogelijk te versterken. Denk aan het stilzetten of draaien van windmolens bij slagschaduw, het kleuren van wieken tegen vogelsterfte en het maximaal inzetten op de biodiversiteit onder windmolens, bijvoorbeeld door het plaatsen van bijenhôtels.
- We verlenen alleen steun aan initiatieven voor windmolens wanneer er een gedegen participatieplan voor de omgeving ligt waarin duidelijk wordt hoe bewoners worden of zijn meegenomen en betrokken. Bewoners moeten zoveel mogelijk mee kunnen profiteren van de opbrengsten van de windmolens. Daarnaast is voor de daadwerkelijke realisatie van windmolens in Amsterdam een milieueffectrapportage en gezondheidseffectanalyse verplicht. Beiden zijn voor D66 onmisbaar in het proces om een weloverwogen keuze te maken.

- De netcapaciteit in Amsterdam staat onder enorme druk. Samen met Liander zorgt de gemeente voor het maximaal mogelijke om de capaciteitsproblemen op te lossen.

Zonne-energie

Naast “zon op dak” is er veel potentie in Amsterdam om ook op andere plekken de openbare ruimte te benutten voor de opwek van zonne-energie, denk aan parkeerplaatsen, trein- en metrostations, bus- en tramhaltes, overheidsgebouwen en (geluidsschermen langs) de ring A10.

- D66 pleit voor een onderzoek om alle potentie voor zonnepanelen op en rondom parkeerplaatsen, trein- en metrostations, bus- en tramhaltes, overheidsgebouwen en de ring A10 in kaart te brengen. Langs de A10 zijn diverse mogelijkheden op geluidsschermen en bij verschillende knooppunten en aansluitingen (op- en afritten). Hiervoor is afstemming met Rijkswaterstaat, Prorail en (voor wat betreft bus en tram) de Vervoerregio Amsterdam nodig. Eerdere inventarisaties hebben niet tot concrete resultaten geleid, D66 wil dat de mogelijkheden opnieuw bekeken worden samen met deze partijen.

Nieuwe energiebronnen

De energie van de toekomst komt niet alleen van wind en zon, maar ook uit bronnen die nu nog in de kinderschoenen staan of waarvan de potentie nog niet duidelijk is. Om onze woningen te verwarmen met duurzame alternatieven voor aardgas moeten we investeren in deze nieuwe bronnen zoals aquathermie (warm water uit drinkwater, oppervlaktewater en afvalwater), geothermie (warm water uit de grond) en hernieuwbare gassen zoals groen gas en waterstof. D66 ziet graag dat Amsterdam lef toont en het voortouw neemt in de ontwikkeling van deze innovaties en de opschaling ervan.

De ongemakkelijke waarheid is dat de klimaatramp zo urgent is dat we op korte termijn alle mogelijke maatregelen moeten nemen om Amsterdam te behoeden voor de catastrofale gevolgen van klimaatverandering.

Voedsel en biodiversiteit

Voedsel en biodiversiteit

Biodiversiteit hangt in grote mate samen met de manier waarop we met voedsel omgaan. Wereldwijd is de landbouw van grote invloed op de snelle afname van biodiversiteit. En hoewel de landbouw in Amsterdam beperkt is, maken Amsterdammers dagelijks gebruik van producten die van het Nederlandse landbouwsysteem afkomstig zijn of die worden geïmporteerd. Daarom dragen ook wij als stad hier verantwoordelijkheid voor.

D66 streeft naar een verschuiving naar meer duurzaam, regionaal geproduceerd voedsel, in plaats van geïmporteerd voedsel en grootschalige landbouw. Tegelijkertijd wordt het overgrote deel van de productie van de landbouwgebieden rond Amsterdam geëxporteerd. Onderdeel van een voedsel-transitie is dan ook het realiseren van meer korte ketens, en meer verbinding tussen boeren en consumenten.

Daarnaast vraagt deze transitie om innovatie door alle partijen in de keten en andere manieren van produceren, gebaseerd op circulaire stromen en een meer plantaardig dieet. Het huidige Nederlandse landbouwsysteem is onhoudbaar. Het is gericht op steeds hogere productie per hectare, tegen zo laag mogelijke kosten. Door de nadruk op kwantiteit gaat de kwaliteit van de bodem, en daarmee ook de biodiversiteit achteruit, net als de voedingswaarde van ons voedsel. Daar komt nog bij dat veevoer op grote schaal geïmporteerd wordt en in Nederland wordt omgezet in mest, wat ook grote milieuproblemen veroorzaakt.¹⁶

Kringlooplandbouw¹⁷ is een belangrijke oplossingsrichting. Optimaal gebruik van biomassa staat hierbij centraal; reststromen uit de ene productieketen die gebruikt worden als grondstof voor een andere. Ook de overstap van grootschalige landbouw naar kleinschalige biologische landbouw draagt bij aan de oplossing.

Wat we gaan doen:

- We maken afspraken en werken samen met bedrijven in de voedselketen om regionale voedselproductie en -behoefte beter op elkaar af te stemmen.
- We zetten in op innovatie, door bijvoorbeeld *urban farming* en biologisch ondernemen van landbouwbedrijven met experimenten op voldoende grote schaal te stimuleren, om de CO₂-uitstoot door bodemdaling van het veen in landelijk gebied te stoppen.

¹⁶ <https://duurzaam.d66.nl/personen/werkgroep-landbouw-voedsel-biodiversiteit/>

¹⁷ <https://www.wur.nl/nl/Dossiers/dossier/Kringlooplandbouw.htm>

- Kleinschalige, duurzame voedselproductie wordt onderdeel van het gebruik van groen in de stad. We zetten hiermee in op kleinschalige stadslandbouw en kringlooplandbouw. Ook (buurt)moestuinen kunnen hier een rol in spelen.
- We zetten in op het hoogwaardig verwerken van organisch afval, wat we kunnen omzetten naar energie en compost. Dit stimuleert kringlooplandbouw.
- We ondersteunen kennisinstellingen en bedrijven in de duurzame regionale productie van voedsel.
- Ook meer groen in de stad moet bijdragen aan biodiversiteit. De plannen op het gebied van een groene stad worden in het hoofdstuk over klimaatbestendigheid toegelicht.
- We brengen bij iedere ruimtelijke (her)inrichting de effecten ervan op de biodiversiteit in kaart, en verbeteren deze waar kan.
- We gaan natuurinclusief bouwen, zo is woningbouw niet langer in conflict met biodiversiteit.
- Ook bodemdaling wordt integraal meegenomen in onze klimaataanpak.

Een andere uitdaging omtrent voedsel is de grote hoeveelheid die nog wordt weggegooid. Gemiddeld gooien we zo'n 34 kilo voedsel per persoon weg.¹⁸ Voedselverspilling tegengaan is dan ook een belangrijk speerpunt.

- We stimuleren innovatie die helpt voedselverspilling tegen te gaan, door middel van ondersteuning en opschaling. Denk bijvoorbeeld apps die die gebruikers verbinden met restaurants en winkels die een onverkocht voedseloverschot hebben.

D66 streeft naar een verschuiving naar meer duurzaam, regionaal geproduceerd voedsel, in plaats van geïmporteerd voedsel en grootschalige landbouw.

¹⁸ <https://samentegenvoedselverspilling.nl/voedselverspilling-feiten-en-cijfers>

Duurzame mobiliteit

Duurzame mobiliteit

Om te kunnen genieten van alles wat Amsterdam te bieden heeft zijn verplaatsingen essentieel. Veel van die verplaatsingen belasten echter ook ons milieu. Verduurzaming van de mobiliteit is dan ook nodig om onze uitstoot terug te dringen. Maar ook om de luchtkwaliteit te verbeteren, de geluidshinder te beperken en geuroverlast te verminderen. Er zijn nog diverse ongezonde plekken in de stad waar dit aangepakt moet worden. Denk bijvoorbeeld aan de Valkenburgerstraat, de Stadhouderskade en de Rijnstraat.

Luchtverontreiniging is slecht voor de gezondheid. Daarom mogen op basis van rijksregels in de buurt van provinciale wegen en rijkswegen, maar ook bij andere drukke wegen, zogenoemde gevoelige bestemmingen, zoals scholen, niet zomaar gebouwd worden. Vestiging of uitbreiding van gevoelige bestemmingen mag alleen als dit kan binnen de grenswaarden voor de luchtkwaliteit. Ook om deze reden is het hoog tijd voor schonere lucht in de stad en dus uitstootvrij verkeer en vervoer. We hebben al stappen gezet door het introduceren van milieuzones en nieuwe bussen moeten per 2025 al uitstootvrij zijn. Maar daar moeten we het niet bij laten. D66 wil met een aantal acties de lucht in de stad veel schoner en gezonder krijgen.

Wat we gaan doen:

- We zetten vol in op snellaadstations. Hetzelfde geldt voor meer opstelplekken voor deelauto's en 'light electric vehicles' (LEVs). We zorgen dat het beleid van de gemeente hierop aansluit.
- We willen zo min mogelijk doorgaand autoverkeer door woonbuurten.
- Een andere inrichting van ons wegensysteem kan ervoor zorgen dat er minder verkeerscirculatie is op vieze plekken. Dit draagt bij aan de luchtkwaliteit, leefbaarheid en duurzaamheid van onze stad en moet actief worden opgepakt.
- De gemeentelijke voertuigen moeten zo snel mogelijk uitstootvrij worden, net als de stadsbussen. Dat eerste kan de gemeente zelf regelen door bij vervanging alleen nog dit soort voertuigen aan te schaffen. Het tweede, het uitstootvrij maken van stadsbussen, kan in samenspraak met de vervoerregio Amsterdam door dit als eis op te nemen voor een nieuwe concessieverlening (aan het GVB of een ander vervoersbedrijf).
- De meest vervuilende straten van Amsterdam, zoals bijvoorbeeld de Stadhouderskade, gaan we maximaal vergroenen. Meer groen kan op deze plekken zorgen voor een verbetering van de luchtkwaliteit. Ook de vergroening van onder andere de Wibautstraat met het project 'Knowledge Mile Park' steunen we.

- We creëren Zero Emissie Zones voor vracht- en bestelverkeer.

De ruimte in de stad is beperkt en voertuigen nemen een deel van die ruimte in. Minder autogebruik betekent minder beslag op de openbare ruimte, dus D66 is hier voorstander van. Daarvoor zijn dan wel aantrekkelijke alternatieven nodig: met name fietsen en openbaar vervoer. Tegelijkertijd moet de stad en haar voorzieningen wel goed toegankelijk en bereikbaar blijven, voor bewoners, bezoekers, ondernemers, bezorgdiensten en toeleverende diensten, dus ook voor autoverkeer.

Wat we gaan doen:

- Voor parkeerplekken en het gebruik van die ruimte door stilstaande auto's, wil D66 in heel Amsterdam laten betalen. Daarbij gelden lagere tarieven op plekken met een relatief lage parkeerdruk en hogere tarieven op drukke plekken, bijvoorbeeld midden in de stad. Ook onderzoeken we de mogelijkheid van hogere tarieven op drukke momenten midden op de dag.
- We zetten in op zo veel mogelijk elektrisch vervoer.
- We zetten in op betere fietsvoorzieningen (w.o. meer en betere fietspaden, fietsenstallingen en fietsbruggen naar het Zeeburgereiland en naar Noord). We maken van fietsen een aantrekkelijker alternatief en zetten in op de fietscultuur.
- Een uitbouw van het metronet en ook andere verbeteringen van tram, trein, bus, metro en veren maken het openbaar vervoer aantrekkelijker. D66 wil werk maken van het doortrekken van de NoordZuidlijn naar Schiphol en Hoofddorp. En op termijn ook van doortrekking van de Ringlijn, bijvoorbeeld naar Noorderpark en verder richting Hamerkwartier. En denk ook aan een IJmeerverbinding naar Almere.
- We omarmen de deelconcepten voor auto, scooter en fiets. D66 wil meer plek voor deze deelconcepten, bijvoorbeeld met extra uitgiftepunten voor deelauto's op straat. Ook de eigen auto delen of bijvoorbeeld deelconcepten met VvE's willen we stimuleren.
- Voor bedrijven valt winst te boeken met andere starttijden, thuiswerken en carpoolen. D66 wil dat de gemeente elk bedrijf gaat stimuleren een mobiliteitsscan uit te voeren om de mogelijkheden voor besparingen en verduurzaming in beeld te brengen.

De gebruiker betaalt

Analoog aan "de vervuiler betaalt", geldt wat D66 betreft ook "de gebruiker betaalt". Dat wil zeggen dat iemand die een dienst veel gebruikt, meer betaalt dan iemand die die dienst weinig

gebruikt. Daaraan toegevoegd geldt dat de prijs van de betreffende dienst hoger wordt naarmate het product schaarser is of de milieulast groter.

- In het regeerakkoord is opgenomen dat vanaf 2030 een systeem van Betalen naar Gebruik wordt geïntroduceerd voor automobilititeit in Nederland. Dit betekent dat weggebruikers gaan betalen naar aantal verreden kilometers. De komende jaren worden hiervoor de voorbereidingen getroffen. D66 is hier voorstander van en wij stellen zowel de A10 rondom Amsterdam en de stad zelf graag beschikbaar voor een pilot.

Verduurzaming van de luchtvaart en alternatieven voor vliegen

D66 staat voor verduurzaming van de luchtvaart. Dat betekent meer openbaar en elektrisch vervoer van en naar Schiphol, elektrisch taxiën van vliegtuigen en vaart maken met elektrisch vliegen en synthetische kerosine (zie paragraaf 'Investeren in innovatie'). De doortrekking van de NoordZuidlijn kan hierbij eveneens van betekenis zijn, ook om meer ruimte voor intercity's en internationale treinen te creëren op het spoor. Dat helpt namelijk om kansrijke spoortrajecten ook daadwerkelijk als alternatief voor vliegen te kunnen (gaan) gebruiken.

D66 is ook voorstander van andere alternatieven voor vliegverkeer. We kunnen vluchten vermijden worden door videoconferencing en digitaal vergaderen te stimuleren, maar wellicht ook door technieken als de hyperloop: een techniek om mensen en goederen op een energiezuinige manier met hoge snelheid te vervoeren. De goederen en/of de passagiers bevinden zich in een capsule die door een tunnel zweeft en magnetisch wordt aangedreven. Daardoor kunnen mogelijk snelheden van ruim 1000 km/u worden gehaald.

- D66 wil dat de gemeente Amsterdam vooraan staat om een hyperloop-testlocatie te openen in de MRA en een pilot uit te voeren (bijvoorbeeld tussen Schiphol en Lelystad), en dat de gemeente met andere Europese steden het gesprek aangaat om de ontwikkeling van hyperloop-verbindingen te ondersteunen en te faciliteren.

Het is hoog tijd voor schonere lucht in de stad en dus voor uitstootvrij
verkeer en vervoer.

Klimaatbestendig

Klimaatbestendig door meer groen, blauw en stadsnatuur

Ondanks alle inspanningen om klimaatverandering tegen te gaan, worden we al geconfronteerd met de grote nadelige effecten, met grote gevolgen van dien. Zo leiden de stijgende temperaturen in de stad tot hittestress en verzilting van het IJ. Het regent vaker extreem, of het is juist (te) lang droog. Daarom moeten we niet alleen maatregelen treffen om klimaatverandering tegen te gaan, maar ook de stad bestendig maken voor extremer weer. Een klimaatbestendige stad is wat D66 betreft een groene stad. En dat heeft als voordeel dat een groene stad veel fijner is om in te wonen en te zijn door schonere lucht, minder (zwerf)afval en andere vervuiling en met meer ruimte voor groene recreatie.

D66 wil met slimme maatregelen de stad veel klimaatbestendiger en minder kwetsbaar maken. Veel maatregelen dragen ook bij aan meer biodiversiteit in de stad en een grotere leefbaarheid. Vergroenen en zorgen voor betere wateropvang, -afvoer en -hergebruik zijn de belangrijkste maatregelen om de stad klimaatbestendigheid te maken. Ook zullen we noodstroomvoorzieningen niet langer in kelders moeten plaatsen en alternatieve plekken daarvoor creëren. De buien in Zuid-Limburg lieten zien hoe groot de waterschade kan zijn. Dergelijke buien zijn ook hier denkbaar en we zijn daarop nog onvoldoende voorbereid.

We zien dat de stad klimaatadaptatie serieus neemt, maar om echt resultaten te boeken moeten we veel gericht aan de slag. Er is een aanpak nodig die is gefundeerd op onderzoek, zodat we weten hoeveel maatregelen nodig zijn om als Amsterdam klimaatbestendig te kunnen zijn. Er is een continue druk op de ruimte in de stad, dus we zullen ook zoveel mogelijk slimme en creatieve oplossingen moeten verzinnen en daarbij met iedere denkbare partner samenwerken, waarbij zowel bedrijven als bewoners ontzettend belangrijk zijn om gezamenlijk mee op te trekken. We evalueren de aanpak om te controleren of we genoeg doen om de effecten van klimaatverandering te beteugelen en nemen extra maatregelen indien nodig.

Waterberging

Droogte zal steeds vaker voorkomen en kent verschillende risico's, waaronder schade aan het stedelijk groen en de ecologie, funderingsproblemen en bodemdaling in parken en landelijke gebieden – met als mogelijk gevolg verzakkingen en beschadigingen.

Tegelijkertijd zorgen langdurige en/of hevige regenbuien voor wateroverlast. Dit leidt, in combinatie met de grote mate van verharding, tot schade aan huizen en infrastructuur en levert gevaarlijke situaties op. De hoeveelheid regen nam sinds 1901 toe met 25%, van 768 mm per jaar naar 933 mm per jaar. Dit zal de komende jaren alleen nog maar verder stijgen.

- Wat we gaan doen: Ontwikkelaars dagen we uit om slimme gebouwen te ontwerpen die zowel water kunnen vasthouden als hergebruiken. Dit doen we door klimaatbestendigheid zwaarder te laten wegen in gunningscriteria.
- Samen met buurgemeenten en de Metropoolregio Amsterdam (MRA) maken we een plan voor waterbuffers. Het doel is om beter met het stijgende water om te kunnen gaan en periodes van droogte op te kunnen vangen.
- We investeren in maatregelen voor grondwaterniveausturing en meer waterberging, en maken riolering adaptief.
- Waterberging op pleinen moeten we verbeteren.
- Wij gaan waterbergingseisen zoveel mogelijk in het vergunningstelsel verankeren.

Hittestress en groen in de stad

Ook groen in de stad is een belangrijke manier om water op te vangen en overstromingen te voorkomen. Maar ook om hittestress tegen te gaan. En dit is hard nodig: het aantal zomerse dagen (25 °C of warmer) is sinds 1950 meer dan verdubbeld. Van 9 dagen naar 20 dagen en de verwachting is dat dit nog verder zal stijgen naar 40 zomerse dagen in 2085. Door de grote mate van verharding in stedelijk gebied kan de kan in de zomer ook nog eens vele malen warmer zijn dan het platteland. Dit leidt tot hittestress. Met name kwetsbare groepen kunnen hier veel last van hebben en het kan tot gezondheidsschade leiden. Het is ook schadelijk voor de biodiversiteit, waterkwaliteit en fysieke infrastructuur (dit zijn onder meer de wegen, bruggen en stroomvoorziening). De plekken die het heetst worden moeten daarom als eerst worden aangepakt.

Wat we gaan doen:

- We brengen de temperatuur in de stad verder terug, door alle geschikte daken te vergroenen, in een wijk-bij-wijk aanpak. We versoepelen de voorwaarden voor subsidie van groene daken.
- Elke buurt krijgt 30 procent bladerdek of bodemgroen en iedereen woont maximaal 500 meter van een park af.
- We leggen nog meer postzegelparkjes aan, planten nieuwe bomen waar mogelijk en bouwen stadsbossen (tiny forests). We staan voor ecologisch beheer van groen, zoals bloemvriendelijk maaien.

- We gaan experimenteren met meer groene parkeervakken op plaatsen waar de parkeerdruk relatief laag is. En we verminderen het aantal parkeerplaatsen.
- We willen waar mogelijk meer tramrails en daken van bushokjes vergroenen.
- We gaan door met het vergroenen van schoolpleinen.
- We zetten in op het behouden en versterken van stevige groene ecologische structuren in de stad. Hiervoor maken we een integrale landschapskaart en we voeren deze uit.
- Waar mogelijk moeten we slim vergroenen, bijvoorbeeld door boomgevels ook groen in te richten en groene gevels (verticaal groen) te maken.

We doen het samen met Amsterdammers

Het klimaatbestendig maken van onze stad doen we samen, iedereen is nodig. We stimuleren de samenwerking tussen alle stakeholders. Bewoners en ondernemers in onze stad nemen een speciale plaats in. We faciliteren waar mogelijk hun eigen initiatieven om de stad klimaatbestendig te maken.

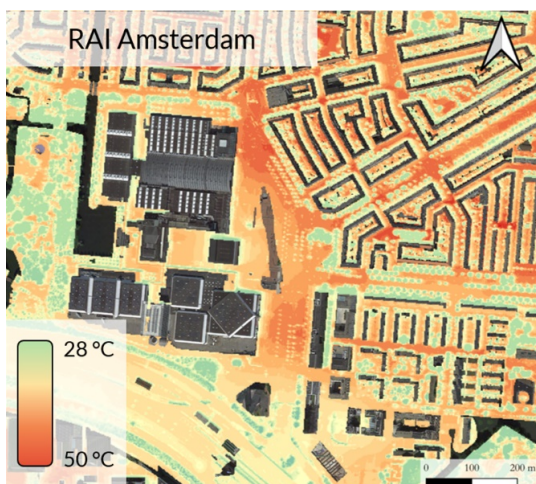
Wat we gaan doen:

- We ondersteunen duurzame buurtinitiatieven als buurtvergistingsinstallaties, wormenhotels, wilde bijenmuren en buurtplantsoenen.
- We stimuleren het vergroenen en verbeteren van de wateropvang van tuinen door acties als 'tegels eruit, groen erin' te faciliteren. Net als initiatieven voor regentonnen en andere circulaire watersystemen.
- D66 ziet kansen voor groene samenwerking met bewoners om zowel de ecologische als de recreatieve waarde van de buurt te vergroten, bijvoorbeeld door veel meer fruitbomen/planten te plaatsen, de kwaliteit van het water te verhogen zodat er op meer plaatsen in de stad gezwommen kan worden, en sierperkjes te transformeren tot speelveldjes of buurttuinen.
- Bedrijven op bedrijventerreinen krijgen meer ruimte om te investeren in een groene openbare ruimte rond hun locaties. Een goed voorbeeld is het bedrijventerrein aan de Paasheuvelweg in Zuidoost.
- We intensiveren het overleg met de volkstuinverenigingen om ook daar tot breder gebruik te komen en nog meer in te zetten op het waterbergend vermogen van deze parels van biodiversiteit in de stad.

Verankering klimaatbestendigheid bij nieuwe ontwikkelingen én bestaande bouw

Wat D66 betreft richten we de openbare ruimte klimaatbestendig in en houden we in bestemmingsplannen rekening met klimaatadaptatie, bijvoorbeeld door binnentuinen zoveel mogelijk open en groen houden. Dit moet worden verankerd in de afspraken die we maken met partners.

- Gebouwen kan je maar één keer neerzetten. Daarom pleit D66 voor een integrale aanpak. Bij nieuwe ontwikkelingen laten we een verkennend onderzoek doen naar alle mogelijke maatregelen voor circulariteit, duurzaamheid én klimaatbestendigheid. Waar mogelijk zorgen we dat het treffen van deze maatregelen een vereiste wordt.
- We vergeten ook de bestaande gebouwen niet. Juist bij bestaande corporatiewoningen lijden huurders vaak onder de zomerse hitte: twee derde van de medewerkers van corporaties geeft aan hierover wel eens klachten te ontvangen van huurders¹⁹. Voor corporaties moet inzichtelijk gemaakt worden welke maatregelen zij kunnen treffen. Ook willen we onderzoeken op welke manier de gemeente hierin kan ondersteunen, bijvoorbeeld door middel van subsidies.
- Als gemeente lopen we voorop door onze eigen gebouwen en daken klimaatbestendig in te richten.
- We gaan actief in overleg met ziekenhuizen, bedrijven en andere instellingen om te zorgen dat hun noodvoorzieningen niet op kwetsbare (lage) plekken in of onder hun gebouwen blijven.

RAI Amsterdam is een evenementenlocatie met een groot verhard oppervlak

De hittekaart²⁰ laat een hoge mate van hittestress zien op deze locatie, welke ook is benoemd als een knelpunt voor wateroverlast. Dit komt onder andere door het grote aandeel verhard oppervlak en de zwarte daken. De RAI heeft als ontmoetingsplek en uithangbord van de stad veel potentie om op meerdere terreinen een leidende rol te pakken. Het tegengaan van hittestress kan hier ook economisch gewin opleveren, bijvoorbeeld

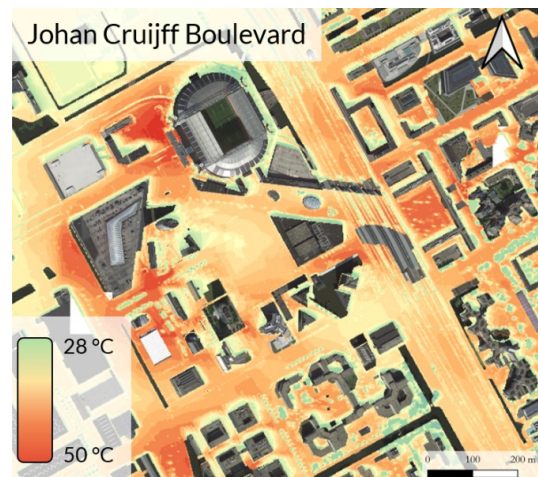
¹⁹ Uitvoeringsagenda Klimaatadaptatie, 2021.

²⁰ Hittekaart met de mogelijke gevoelstemperatuur op een warme zomerdag in een klimaatscenario met heftige klimaatverandering in 2050. Deze kaart is ontwikkeld door: Witteveen+Bos en WenR in opdracht van de Stichting Climate Adaptation Services (CAS). Meer info: Samengesteld door SPATwater.

door de reductie van kosten voor airconditioning. Een circulair en klimaatbestendig evenementencentrum is aantrekkelijker voor de RAI én voor de bewoners en bezoekers van Amsterdam.

De Johan Cruijff Boulevard kent weinig schaduw

Het gebied rond de Johan Cruijff Boulevard is een belangrijk winkelgebied. Het kent echter weinig schaduw en tussen de hoge gebouwen blijft hitte lang hangen. De hittekaart geeft een mogelijke, zeer hoge gevoelstemperatuur weer in dit gebied in 2050. Met slimme aanpassingen in de ruimtelijke ordening blijft het een aantrekkelijk gebied om boodschappen te doen en te winkelen.

Vergroenen en zorgen voor betere wateropvang, -afvoer en -hergebruik zijn de belangrijkste maatregelen om de stad klimaatbestendigheid te maken.

Duurzame
keuzes
stimuleren

Duurzame keuzes stimuleren

Om tot een duurzamere samenleving te komen, zijn keuzes van mensen essentieel. Daarom moeten duurzame keuzes makkelijk en aantrekkelijk gemaakt worden. Hierin kan de gemeente een rol spelen. Zonder belerend of gebiedend te werk gaan, maar door te zoeken naar intrinsieke drijfveren van verschillende groepen en daarop aan te sluiten. Mensen behouden de vrijheid bij het maken van hun keuzes, maar worden ‘verleid’ tot het maken van meer duurzame keuzes.

Bepalend is voor sommige groepen dat ze het graag leuk en gezellig willen maken. Voor anderen dat ze voorop willen lopen of hippe keuzes willen maken. En natuurlijk speelt vaak het prijsniveau een grote rol. De kunst is om op die intrinsieke motivaties mee te liften en duurzame acties en producten daaraan te verbinden. Een actie levert dus bijvoorbeeld geld op én is tegelijkertijd ook nog duurzaam. Een programma dat dit als leidraad heeft, wil D66 in Amsterdam opzetten, in samenwerking met gedragswetenschappers. En met concrete acties.

Wat we gaan doen:

- In een programma “Duurzaam doen in Amsterdam” kunnen gemeente en lokale ondernemers samen duurzame keuzes van bewoners en bezoekers stimuleren. Veel mensen willen wel duurzamere keuzes maken, maar weten niet hoe. Een aantrekkelijk programma kan hierbij helpen.
- We introduceren een GroenPas voor de lagere inkomens in Amsterdam. Met deze pas krijgen bewoners korting op groene, duurzame aankopen. We vinden het enorm belangrijk om op deze manier bewoners van alle inkomensgroepen de mogelijkheid te geven een steentje bij te dragen en te breken met de gedachte dat duurzame keuzes alleen gemaakt kunnen worden vanuit een luxepositie.
- Meer Repair Cafes om hergebruik te stimuleren. Veel mensen danken spullen af die zij zelf niet (denken te) kunnen repareren. Wij pleiten voor Repair Cafés in buurthuizen. De gemeente gaat met partners trainingen verzorgen voor wie als reparateur wil werken, waarbij Amsterdammers met een afstand tot de arbeidsmarkt een rol kunnen spelen.
- Het aanvragen van duurzaamheidssubsidies is vaak een complexe opgave voor zowel bewoners als bedrijven. Daarom pleit D66 voor een team dat kan optreden als subsidieregisseurs/adviseurs die Amsterdammers hierin ondersteunen. Zo maken we het makkelijker om te kiezen voor duurzaamheidsmaatregelen.

Klimaatagenda 2022-2026